

STARO SELO KUMROVEC – JEDINI MUZEJ *IN SITU* U HRVATSKOJ

Dunja Šarić-Bledšnajder
Etno-muzej Staro selo Kumrovec

akon desetogodišnjih intenzivnih studioznih i opsežnih muzeološko-konzervatorskih radova na obnovi stare jezgre Kumrovca, danas je Staro selo naš jedini etno-muzej na otvorenome s već pripremljnim predispozicijama za opstojanje poput srodnih muzeja

u Evropi i svijetu.

Na površini od 12.640 četvornih metara restaurirano je i rekonstruirano 45 objekata narodnoga graditeljstva; 25 stambenih, 10 gospodarskih i 10 pratećih (bunari, kukuružišta, svinjci, kokošinjci, zahodi i gnojnice objekata, u koje su uneseni novi muzejski, galerijski i komercijalni sadržaji.

S obzirom na geografski položaj, konfiguraciju tla i klimu, te vrlo snažan utjecaj obližnjeg istočnoalpskoga kulturnog areala, u Starom je selu uočljiva sva raznolikost oblika, tehnika i materijala koji su zastupljeni u narodnom graditeljstvu sjeverozapadne Hrvatske s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Uz tipične zagorske prizemnice – hiže mazanke – građene od hrastovih planjki i dasaka, uočljive su masivnije zidane kuće – zidanice – koje mogu biti prizemnice ili pak katnice građene na ćelicu na kosom terenu, pa je u donjem, kamenom dijelu ukopanom u zemlju podrum, a nad njim je prostraniji stambeni dio jedne zadrugne obitelji. Nekoliko takvih većih zadrugnih kuća, građanih od kamena lomljenca, govore nam o ranom utjecaju urbane arhitekture u ruralnom ambijentu Kumrovca a i Hrvatskog zagorja.

Svojom posebnosti arhitektonskog izražaja u Starom selu ističu se i tri manje katnice s kamenim prizemnim dijelom i katom od hrastovih planjaka i greda na krajevima spojenih na hrvatski vugel. Takve su kućice komorice sa po dvije, tri sobice na katu dobivali na korištenje prvih godina braka mladi bračni parovi unutar zadruge. Komorice su materijalni dokaz o zadrugnom životu koji se u Kumrovcu zadržao do tridesetih godina ovog stoljeća.

Kod gospodarskih zgrada štala razabiremo također tri oblika gradnje. To su staje na kat, preuzete iz pučke arhitekture istočnoalpskog područja. Takav je objekt tipičan primjer zadrugnoga gospodarstva dvoobiteljske nastambe, a sličnih je u Zagorju sačuvano vrlo mali broj. Također zadrugne staje, ali još većih dimenzija, koristile su dvije ili više obitelji iz odvojenog domaćinstva, a treći, prizemni tip gospodarskih zgrada gradile su manje zadrugne obitelji.

Raznolikost građevnog materijala uočljiva je i kod pokrova stambenih i svih gospodarskih objekata. Pokrov ovisi o krovnoj konstrukciji. Raženom slamom – šopom – pokrivalo su se nadstrešnice, okapnice i sljeme krova, dok se ostala krovna površina koja je građena konstrukcijom na škare prekrivala pšeničnom slamom. Ako je krovište strmije, sloj pokrova je bio tanji, a ako je kut krovišta blaži, šopnati pokrov bio je deblji. Krovišta s konstrukcijom na stolac u pravilu su bila pokrivena utorenim cementnim crijepom ili biber-crijepom.

Na temelju Programa uređenja, asanacije i revitalizacije, donesen je 1980. godine Provedbeno-urbanistički plan Starog sela. Naglasak je stavljen na autentičnost objekata i njihovu arhitektonsku, etnološku i

povijesnu vrijednost, a posebna pažnja posvećena je očuvanju izvornog izgleda sela uključujući vrtove i okućnice s autohtonim raslinjem. Sačuvana je folklorna arhitektura Hrvatskog zagorja i samoga Kumrovca, te prezentirani zagorski običaji i način života na prijelazu stoljeća. U tome se ogleda etnografska vrijednost lokaliteta Staro selo Kumrovec. Ni jedan objekt nije preseljen niti ponovno sagrađen na nekome drugome mjestu. Svaka hižica, svaka staja, bunar ili svinjac obnovljeni su ili ponovno sagrađeni na svojim starim temeljima, dakle na istome mjestu, u izvornom obliku.

Posebosti našega jedinog muzeja *in situ* nedvojbeno pridonosi i interpolirani život nekoliko kumrovečkih obitelji, koje su ostale ovdje živjeti prilagođavajući se programu rekonstrukcije i revitalizacije Starog sela i njegovoj muzejskoj namjeni.

Primljeno: 29. 5. 1991.

SUMMARY

Old Village Kumrovec – the Sole Museum in Situ in Croatia

By Dunja Šarić-Bledšnajder

The extensive research and conservation project on the old nucleus of the village Kumrovec, the sole open-air ethnographical museum in Croatia, have lasted for ten years. 45 objects of the old rural architecture, in the area of 12 640 m², were restored and reconstructed, and various museum, galleristic and commercial contents introduced. The traditions and way of life of the region of Hrvatsko Zagorje at the turn of the 19th century are presented in their natural setting. Several families are interpolated into the life of the old village.